

یادنامه استاد محمود صوراسرافیل

به کوشش

انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد

«شو بار سفر بند که یاران همه رفتند»

ظاهرش آرام آرام، اندرونش مملو از شور و نشاط
در دلش، بر زبانش همیشه بوده و هست اندیشه فردای ایران.

خواسته ایرانی آباد ایرانی آزاد
آموزگاری خوب، مترجمی نکته یاب
لبخند زنان یا قهقهه کنان، همیشه مهربان با همگان
اما

با دلی خونین، بی اعتناء به جور بدسگالان خویش
نان از عمل خویش خورده، منت حاتم طایی هرگز نبرده
بارها می گفت:

«تا سر، بر سنگ لحد خورَد می باید کار کرد.»

«عاقبت محمود باد.»

روش ما این چنین باد.*

* این نوشته «برگ سبزی است تحفه درویش» ذکر خبری از استاد محمود صوراسرافیل؛ حاصل مشاهدات من از همکار و هم اتاق بودن با ایشان در بخش تحقیقات دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران از پاییز ۱۳۷۳ تا زمستان ۱۳۸۴. عنوان برگرفته از شعری از ملک الشعراء بهار است که اولین بار استاد صوراسرافیل بعد از درگذشت دوست و همکارش در دانشگاه تهران شادروان دکتر آذری دویبتی از آن را برایم خواند: «شو بار سفر بند که یاران همه رفتند/ از ملک ادب حکم گزاران همه رفتند/ آن گرد شتابنده که در دامن صحراست/ گوید چه نشینی که یاران همه رفتند/...»

برای دیدن متن کامل آن و علت سرودن آن رک. ملک الشعراء. بهار، مرغ سحر: منتخب اشعار، انتشارات سخن تهران ۱۳۷۸، صص ۳۲۷ و ۳۲۸ با عنوان «همه رفتند».

چندین بار این دو بیت را به مناسبت فوت دوست یا همکاری دیگر به زبان آورد. از پنجره اتاق به بیرون می نگریست و با تبسمی بر لب غرق در خاطرات گذشته می شد انگار در آن چند لحظه تمام خاطرات خودش و دوست درگذشته اش را به چشم برهم زدنی از جلو چشمانش رد می کرد. از همکاریانش در دانشکده حقوق دانشگاه تهران به دکتر جمشید ممتاز عشق می ورزید و او را همچون فرزند خودش دوست می داشت و برای خانم دکتر نسرین مصفاً احترامی زیاد قائل بود. از همکاران درگذشته اش به نیکی و ادب و احترام یاد می کرد. از شادروان دکتر آذری با همین عبارت «شادروان دکتر آذری» چندباری یاد کرد. مهر و محبت به همکار درگذشته اش از لحن گفته اش بوضوح آشکار بود. متأسفانه این روزها کمتر می شنویم و می بینیم که کسی، کس دیگر را قبول داشته باشد چه برسد که بخواهد از وی با ادب و احترام نام ببرد. به سهم خودم از استاد محترم سرکار خانم دکتر نسرین مصفاً که واقعاً با صفا هستند سپاسگزارم که بعد از این همه سال هنوز به یاد استاد صوراسرافیل هستند و با اغتنام فرصت برای ایشان و همکارانشان آرزوی سلامت و سعادت دارم.

متن این نوشته به مناسبت بزرگداشتی که در زمان حیات استاد محمود صوراسرافیل به همت انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد در دانشگاه تهران برپا شد در تاریخ ۱۳۸۶/۳/۳۰ تحریر شد و این زیرنویس در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۳۰ به آن اضافه. محمد کاکاوند

فهرست اختصاری مطالب

دیاچه.....	۷
دفتر اول: نکوداشت استاد محمود صوراسرافیل - خرداد ۱۳۸۶.....	۱۱
دفتر دوم: مراسم یادبود استاد محمود صوراسرافیل - بهمن ۱۳۸۹.....	۳۹
دفتر سوم: گرامیداشت یاد استاد محمود صوراسرافیل - اسفند ۱۳۸۹.....	۵۵
دفتر چهارم: سالیاد استاد صوراسرافیل (۱۳۹۲).....	۷۹
دفتر پنجم: سالیاد استاد صوراسرافیل (۱۳۹۳).....	۸۵
دفتر ششم: سالیاد استاد صوراسرافیل (۱۳۹۴).....	۹۵
دفتر هفتم: سالیاد استاد صوراسرافیل (۱۳۹۵).....	۱۰۷
دفتر هشتم: جزوه حقوق دیپلماتیک و کنسولی استاد محمود صوراسرافیل.....	۱۱۱
دفتر نهم: مصونیت دیپلماتیک از نگاه استاد محمود صوراسرافیل.....	۲۵۱
دفتر دهم: نمونه مقالات استاد صوراسرافیل.....	۲۷۱
دفتر یازدهم: فهرست تالیفات استاد.....	۳۰۹
مجموعه‌ای از عکس‌ها و مدارک.....	۳۱۱

دیباچه

انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد در تکریم اصالت علم و اخلاق و ادای احترام قلبی به شادروان استاد محمود صوراسرافیل؛ شیفته نکته‌سنج و خردمند جامعه حقوقی بین‌المللی ایران و عضو معزز پیشین خود، یادنامه حاضر را منتشر می‌کند. یادنامه استاد محمود صوراسرافیل، مجموعه‌ای از متن سخنرانی‌ها، مقالات، دل‌نوشته‌های اساتید و همکاران، دوستان و شاگردان ایشان است که در زمان حیات و سپس به یاد وی در جلسات مختلف بیان و یا به رشته تحریر درآمده است. این مجموعه مزین به جزوه ماندگار «حقوق دیپلماتیک و کنسولی» استاد نیز می‌باشد. انجمن این افتخار را داشت که در خرداد سال ۱۳۸۶ مراسمی در گرامیداشت استاد صوراسرافیل با شرکت جمع کثیری از اعضای مفخم جامعه علمی و دانشگاهی کشور را برگزار کند. پس از آن در چهلمین روز درگذشت ایشان در سال ۱۳۸۹ نیز جلسه یادبودی با شرکت اساتید و علاقمندان برپا داشت. از سال ۱۳۹۲ نیز بطور مستمر در سالیاد استاد سلسله نشست‌های علمی به نام وی تشکیل شده است. حاصل این جلسات که بخشی بیان ویژگی‌های علمی و اخلاقی وی و سهمی مطالب علمی در ارتباط با دانش و ذوق استاد بوده است، در این مجموعه فراهم شده. سخنان نغز اساتید همکار ایشان در مراسم یادبود خانواده ارجمند استاد در بهمن‌ماه ۱۳۸۹ نیز مکمل مجموعه مطالب جلسات می‌باشد.

همکاران و دانشجویان کلاس‌های درس «حقوق دیپلماتیک و کنسولی» استاد به میزان علاقمندی، دقت و وسواس علمی ایشان به محتوای آن که حاصل عمری پژوهش و آموزش در موضوع بود به خوبی آگاهی دارند. بخش مهمی از زندگی ایشان صرف نوشتن این جزوه و روزآمد کردن آن برای هر ترم درسی بود. نمونه‌ای از مقالات تألیف استاد در نشریه روابط بین‌الملل مرکز مطالعات عالی بین‌المللی نیز در دهه پنجاه، در این مجموعه قرار دارد. در کنار آنها، مقاله دکتر بهرام مستقیمی نیز که با عنایت به دیدگاه استاد در همایش سالانه انجمن در سال ۱۳۹۱ تهیه شده بود و در مجموعه مقالات همایش از قلم افتاد، و چاپ نشد، نیز دفتری از مجموعه است.

۸ □ یادنامه استاد محمود صوراسرافیل

مرور مطالبی که در بیان اساتید و همکاران استاد در جلسات آمده است، ذکر جلیلی از ویژگی‌های علمی و اخلاقی و منش ایشان است که در لابلای آنها بیان خاطرات شیرین در دوستی‌های قدیم و جلوه‌های آن جای دارد. اما مجموعه به این مطالب بسنده ندارد، بلکه حاوی نظرات و دانش آنان در باب موضوعات حقوق بین‌الملل مورد نظر استاد است. استاد همواره گفتگوهای دوستانه را نیز به وادی علمی سوق می‌دادند و هر ساعتی با ایشان به کلاسی درباره مفاهیم علمی حقوق بین‌الملل منجر شود. مجموعه‌ای از عکس‌ها که تجلی خاطرات زندگی در خارج کشور و حیات علمی در دانشگاه تهران است، نیز مجموعه را مزین کرده‌اند.

بنام انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد از همه اساتید ارجمند و همکاران گرامی که در برنامه‌های مختلف مشارکت داشتند، صمیمانه سپاسگزارم.

مطالب آنان برای کسانی که استاد را می‌شناختند، مرور ارزشمندی است. و لیکن برای جوانانی که انشاءالله فرصت خواندن مجموعه را خواهند یافت، درسی ماندنی خواهد بود برای شناخت مردمانی فرهیخته که حیات آنها نمونه تعالی بشری است.

از همکاران حاضر و سابق دبیرخانه انجمن، خانم‌ها اعظم بازدار و سارا میری در آماده‌سازی متون سخنرانی‌ها تشکر می‌نمایم.

از فرزند عزیز پژوهشگر گرامی، خدایار سعیدوزیری که کار تدوین نهایی متن را با علاقمندی به عهده داشتند، سپاسگزاری می‌کنم.

همچنین از همکاران محترم انتشارات میزان و مدیریت ارجمند آن تشکر می‌نمایم. تشکر برای تدوین این مجموعه بدون قدردانی همیشگی نسبت به منوچهرخان صوراسرافیل و گرامی همسر عزیز، سهیلاخانم سرانجام نمی‌گیرد.

اشتغالات گوناگونی زندگی کنونی افراد و نهادها، فرصت کارهای بی‌عیب و نقص را باقی نمی‌گذارد. در حالیکه این مجموعه مزین به متن سخنرانی‌ها و مطالب استادان و دوستان استاد صور است، ولیکن مسئولیت نقایص این مجموعه به عهده اینجانب است. نکته آنکه متن دفتر اول، نکوداشت استاد صور در سال ۱۳۸۶، توسط خود ایشان ویرایش شده بود.

استاد صوراسرافیل، فردی کامل‌گرا بودند. برای نوشتن هر جمله و هر مطلبی، ساعتها وقت صرف می‌کردند و به سادگی رضایت به انتشار مطلب علمی نمی‌دادند.

دیاچه □ ۹

امیدوارم که بخشایش ایشان شامل حال این شاگرد همیشگی گردد که نتوانست حق مطلب را درباره ایشان خوب ادا کند. و لیکن آنچه در توان داشتیم در طبق اخلاص نهادیم.

بعد از گذشت سالها، هنوز جایشان در «محفل انس» انجمن خالی است حیف است که در این مجموعه یادی نیز از شادروان استاد مسعود طارمیری نکنیم. همیار و دوست شفیق استاد که مانند فرزندی همواره در کنار ایشان بود.

یادشان همواره به خیر، روحشان شاد

توفیق همگان را در خدمت به جامعه علمی و دانشگاهی از خداوند متعال خواستارم.

شاگرد و کوچک استاد

نسرین مصفا

